

af 1854 har gavnet Majoraternes Bøndestånd, men den har ogsaa gavnet denne Bøndestånd, at Kjøbesummen for Størstedelen ere blevne indstaaende i Eiendommene. Dette sker ikke paa de frie Godser og vil ikke ske, dersom vi anvende nærværende Lovforslags § 20, og derfor paastår jeg, at denne Paragraf ingenlunde vil opfylde Loven af 1854. Den ærede Justitsminister har Tilladelse til at lade større Summer staa i Majoraternes Bøndergods, end han maa lade staa af offentlige Midler i noget andet Gods; men hvorfra hidrører dette? Det hidrører derfra, at Majoratsherrerne have anvendt Loven af 1854 saa human, at de have tilladt Fæsterne at beholde en uforholdsmæssig stor Del af Kjøbesummen i Forhold til den virkelige Salgspris. Men tro nu de ærede Herrer, at en Kjøber af et Stamhus, naar dette gaar over til fri Eiendom, vil sælge Godset paa denne Maade? Nei, det vil ganske sikkert ikke ske, thi Kjøberen af et Stamhus eller af en Sædegaard under et Stamhus vil blive betragtet som fri Eier og vil ved Bøndergodssets Salg gjøre de Sætninger gjældende mod Fæsterne, som vi se gjorde gjældende imod dem paa andre ubundne Godser. Naar man ser, at paa et ubundet Gods koster en Bøndegaard paa 13 Tdr. Hartkorn 26,000 Rd., kontant udbetalt hver Skilling, og saa tager Salgsforholdene paa København Gods, hvorefter — de Herrer ville kunne læse sig det til i Aviserne i disse Dage — Størstedelen af Kjøbesummen, der kun er halvt saa høj, bliver indstaaende i Eiendommene eller bliver kapitaliseret til Arvefæsteafgifter, saaledes at den fæste Kapital tilhører Lehn, saa paastår jeg, at en Anvendelse af § 20 vilde stille Bøndestanden paa Majoratsgodserne langt uheldigere end nu. Derfor vil jeg modsætte mig denne Paragraf med al den styrke, hvortil jeg er istand. § 20 i denne Lehnslav repræsenterer paa ingen Maade Loven af 1854. De Herrer, som paastaan dette, kjende ikke de praktiske Virkninger, som Loven af 1854 har haft, og jeg vilde finde det høist uforvarligt, om Rigsdagen, for at gjøre et konstitutionelt Prøvestykke, vilde gaa hen og opgive de tydelige Virkninger af Loven af 1854, der foreligger for alle Sagtyn-

dige. Jeg siger, at jeg vilde finde det uforvarligt, om Rigsdagen vilde gjøre dette, thi det vilde have de skadeligste Virkninger for Bøndestanden paa Majoratsgodserne. Kan en Lov, som den ærede Justitsminister her har fremlagt, tvinge en eneste Majoratsbesidder til at sælge sit Bøndergods, kan den tvinge en eneste Godseier til at fremme Selveiendom? Jeg siger Nei, det kan den ikke, og derfor betragter jeg den som en Lov uden Betydning, forsaavidt angaar det store Landbospørgsmaal, der for Tiden staaar paa Dagsordenen, nemlig Fæstegodssets Afløsning. Denne fremmes ikke ved dette Lovforslag, og Lovforslaget er ikke Andet end et konstitutionelt Experiment: man vil prøve paa, hvor smukt man efter theoretiske Hensyn kan løse Grundlovens Paragraf om Lehn og Stamhuse. Jeg har ikke Noget imod, at man gjør dette Experiment, men jeg vil forsøge at tydeliggjøre, at derved kommer man ingen Vej med Løsningen af det Landbospørgsmaal, der nu hovedsagelig staaar paa Dagsordenen. Jeg skal gjerne acceptere den Kjendelse, som den ærede Justitsminister udtaler i § 20, at Fæsterne have Ret til at faa Andel i Bøndergodssets Kjøbesum; jeg modtager gjerne denne Udtalelse af Ministeren, at Fæsteren kan gjøre Krav paa en Erstatning, naar Majoratsheren sælger hans Gaard, men jeg kan ikke tiltræde den Anvendelse, som denne Bestemmelse faar. Jeg tror, at Sagen maa tages paa den Maade, at den, som Majoratsheren skal afgive, udbetales Fæsteren, om man vil, gennem Statskassen. Om dette Spørgsmaal vil der formodentlig komme yderligere Forhandlinger, og jeg skal derfor ikke dvæle derved. Jeg har nu sagt ganske i Almindelighed om de Fæstere, der leve paa Majoratsgodser, og sagt, at de ikke kunne vente, hvis denne Lov faar nogen Anvendelse, at faa saa billige Villkaar, som de vilde faa efter den almindelige Anvendelsesmaade af Loven af 1854. Naar et Majorat overgaar til fri Eiendom, saa vil det rimeligvis ske, at Fideikommisskapitalerne vilde blive uddragne af de Bøndergaarde, som ere blevne overdragne til Selveiendom, og da vil den Fæster, som har kjøbt sin Gaard i Tillid til, at Kjøbesummen, forsaavidt den hører til Fi-